

■ ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Κωνσταντίνος Μπάλας

Φιλόλογος
kmpalas@sch.gr

Περίληψη

Η ένταξη των σύγχρονων τεχνολογιών στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα δημιουργεί νέες δυνατότητες στη διδακτική πράξη, αλλά και προβληματισμό σχετικά με τον τρόπο χρήσης και παιδαγωγικής αξιοποίησής τους. Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή στη διδακτική πράξη εκπαιδευτικών προτάσεων–δραστηριοτήτων με τη χρήση σύγχρονων τεχνολογιών για το μάθημα της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αποτέλεσε αφορμή για την εκπόνηση μελέτης. Χρησιμοποιήθηκαν ποιοτικά κριτήρια για να αναλυθούν διδακτικές προτάσεις–δραστηριότητες για το μάθημα της Ιστορίας, δημοσιευμένες στο διαδίκτυο. Η παρούσα εργασία παρουσιάζει μέρος της μελέτης αυτής και στοχεύει να καταδείξει αν ο τρόπος αξιοποίησης των σύγχρονων τεχνολογιών στο συγκεκριμένο διδακτικό αντικείμενο προάγει διαδικασίες ιστορικής ερμηνείας, συνιστά δηλαδή μια εναλλακτική και αναβαθμισμένη έναντι της κυρίαρχης παραδοσιακής πρόταση διδασκαλίας για τη σχολική Ιστορία. Από την ανάλυση και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων προέκυψε ότι στην πλειοψηφία των δραστηριοτήτων οι σύγχρονες τεχνολογίες αξιοποιούνται στο πλαίσιο διδακτικών πρακτικών που υπηρετούν την ιστορική περιγραφή και αφήγηση, δηλαδή την παραδοσιακή αντίληψη για τη διδασκαλία της σχολικής Ιστορίας.

Λέξεις Κλειδιά

Σύγχρονες Τεχνολογίες, Σχολική Ιστορία, Ιστορική Ερμηνεία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το μάθημα της Ιστορίας στην ελληνική δευτεροβάθμια εκπαίδευση εμμένει στις εγκατεστημένες παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας οι οποίες, ως γνώστών, περιορίζουν την ιστορική γνώση σε απλή συσσώρευση πληροφοριών για το παρελθόν και τη μάθηση σε επιφανειακή απομνημόνευσή τους.

Όμως η αποτελεσματικότητα στη μάθηση δεν συνδέεται μόνο με τις γνώσεις που θα αποκτήσει ο μαθητής/-τρια (γνωρίζω ότι) αλλά και με τις δεξιότητες που θα αναπτύξει (γνωρίζω πώς), οι οποίες θα του επιτρέψουν να προσδιορίσει, να κατανοήσει, να αναλύσει και να ερμηνεύσει τα ιστορικά γεγονότα. Είναι γεγονός ότι τα εργαλεία των σύγχρονων τεχνολογιών δίνουν μέσα για τη διαχείριση και επεξεργασία ιστορικών πληροφοριών. Με τη χρήση των εργαλείων των σύγχρονων τεχνολογιών δημιουργείται ένα νέο παιδαγωγικό πλαίσιο για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας (Bass 1998) που δίνει δυνατότητες για:

- Πρόσβαση σε ιστορικές πηγές (αρχαιολογικό υλικό: κείμενο-εικόνες)
- Εμπλοκή σε αυθεντικές διαδικασίες έρευνας και σύνθετων ερωτήσεων

- Οργάνωση και αναπαράσταση σύνθετων εννοιών με πολλούς τρόπους
- Προσομοιώσεις
- Παροχή μέσων για συνεργασία, μετάδοση και ανταλλαγή απόψεων

Οι διδακτικές αυτές προσεγγίσεις που υποστηρίζονται από τα εργαλεία των σύγχρονων τεχνολογιών δίνουν έμφαση στην καλλιέργεια δεξιοτήτων που σκοπό έχουν την αναζήτηση, επεξεργασία, ανάλυση και σύνθεση του ιστορικού υλικού και με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στην κατανόηση της Ιστορίας (Bransford et al. 1999, Brooks 1993), δεδομένου ότι προσεγγίζουν σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο με τον οποίο οι ιστορικοί εργάζονται (Wineburg 1991).

ΟΙ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών στο μάθημα της Ιστορίας έχει νόημα μόνο στο πλαίσιο της ανάπτυξης μαθησιακών δραστηριοτήτων επικεντρωμένων στην ενεργητική, διαδραστική και ισότιμη συμμετοχή όλων των μαθητών/-τριών για την κατανόηση και επίλυση των σύνθετων προβλημάτων που σχετίζονται με την ιστορική τεκμηρίωση και ερμηνεία, τη σφαιρική θέαση του ιστορικού παρελθόντος, τη συνειδητοποίηση της πολλαπλότητας των ιστορικών φαινομένων και ερμηνειών και, τέλος, τη διατύπωση τεκμηριωμένων υποκειμενικών ερμηνειών. Στο πλαίσιο αυτό οι σύγχρονες τεχνολογίες μπορούν να διευκολύνουν την επίτευξη των σκοπών και των στόχων του μαθήματος, να διαδραματίσουν αποφασιστικό ρόλο για την εφαρμογή νέων διδακτικών και μαθησιακών πρακτικών αλλά και για τη διαμόρφωση στρατηγικής σημασίας δεξιοτήτων από τους μαθητές/-τριες όχι μόνο με νοητικό και γνωστικό, αλλά και με κριτικό και επικοινωνιακό περιεχόμενο (Κόκκινος 2003), υπηρετώντας με τον τρόπο αυτό την καλλιέργεια σύνθετης ιστορικής σκέψης.

Ωστόσο, η αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών στο μάθημα της Ιστορίας, μολοντί δημιουργεί ποικίλες δυνατότητες για ανατροπή παραδοσιακών μορφών διδασκαλίας που θεμελιώνονται σε συμπεριφοριστικές στρατηγικές μετάδοσης της γνώσης, συχνά υποστηρίζει αυτές τις παραδοσιακές μορφές διδασκαλίας. Συγκεκριμένα, οι σύγχρονες τεχνολογίες υιοθετούνται στο πλαίσιο μαθησιακών δραστηριοτήτων για να αναπαράγουν τη συσσώρευση της ιστορικής πληροφορίας με αποτέλεσμα η μάθηση να καταλήγει πάλι σε μια παθητική διαδικασία απομνημόνευσης (Κάββουρα 2004).

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Η παρούσα εργασία έχει ως αφετηρία μελέτη στην οποία αξιολογούνται 121 διδακτικές προτάσεις-δραστηριότητες που αξιοποιούν τις σύγχρονες τεχνολογίες στο μάθημα της Ιστορίας Γυμνασίου και Λυκείου και έχουν κατατεθεί στον κόμβο του ΥΠ.Ε.Π.Θ. (*Εκπαιδευτική Πύλη*) και του Π.Ι. (Μπάλας 2005).

Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας και προκειμένου να εξεταστεί αν οι σύγχρονες τεχνολογίες αξιοποιούνται για την ανάδειξη μιας σύγχρονης διδακτικής προσέγγισης στο μάθημα της Ιστορίας, από το σύνολο των κριτηρίων που χρησιμοποιήθηκαν για την ταξινόμηση και αξιολόγηση των 121 διδακτικών προτάσεων-δραστηριοτήτων επιλέγονται τα εξής:

1. Χρήση του διαδικτύου για πραγματοποίηση της δραστηριότητας.

Στις υπό εξέταση διδακτικές προτάσεις-δραστηριότητες ορίζεται ή όχι η

- χρήση του διαδικτύου για την υλοποίηση των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.
2. Χρήση του διαδικτύου για άντληση πληροφοριών.
Οι υπό εξέταση διδακτικές προτάσεις-δραστηριότητες που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο προτείνουν την άμεση πρόσβαση και ταχεία ανάσυρση πληροφοριακού υλικού διαμέσου του διαδικτύου ή συμπεριλαμβάνουν διεργασίες για νοητική επεξεργασία του υλικού αυτού.
 3. Χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού για πραγματοποίηση της δραστηριότητας.
Στις υπό εξέταση διδακτικές προτάσεις-δραστηριότητες ορίζεται ή όχι η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού για την υλοποίηση των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.
 4. Χρήση γενικών εργαλείων για πραγματοποίηση της δραστηριότητας.
Στις υπό εξέταση διδακτικές προτάσεις-δραστηριότητες ορίζεται ή όχι η χρήση γενικών εργαλείων πληροφορικής (Word, Excel, Power Point, Outlook Express, Paint) για την υλοποίηση των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.
 5. Χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών με στόχο α) την ιστορική περιγραφή και αφήγηση, β) την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία.
Οι υπό εξέταση διδακτικές προτάσεις-δραστηριότητες προάγουν τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών με στόχο είτε την ιστορική περιγραφή, δηλαδή τη στατική απεικόνιση των γεγονότων, και την ιστορική αφήγηση, δηλαδή αφενός τη δημιουργία αίσθησης πλοκής και μεταβολής και αφετέρου την κατασκευή αιτιώδους συνάφειας μέσω της χρονικής ακολουθίας των εξιστορούμενων γεγονότων, στόχους που υπηρετεί η παραδοσιακή ιστορική εκπαίδευση είτε την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία, δηλαδή την ανάδειξη και ερμηνεία των δομών και των σχέσεων που αρθρώνουν την ιστορική πραγματικότητα, στόχο που υπηρετεί η σύγχρονη ιστορική εκπαίδευση (Κόκκινος 2004).

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Για το σύνολο των 121 αξιολογούμενων διδακτικών προτάσεων-δραστηριοτήτων παρέχονται κατά εξεταζόμενο κριτήριο τα εξής αποτελέσματα:

1. Χρήση του Διαδικτύου για πραγματοποίηση της δραστηριότητας.
Από το σύνολο των 121 δραστηριοτήτων στο 66,94% (81 δραστηριότητες) ορίζεται για την πραγματοποίησή τους η χρήση του Διαδικτύου, ενώ στο 33,06% (40 δραστηριότητες) όχι. Η πλειοψηφία δηλαδή των δραστηριοτήτων αξιοποιεί το κυρίαρχο στο πλαίσιο των νέων επικοινωνιακών τεχνολογιών εργαλείο, το Διαδίκτυο, υπακούοντας στην αντίληψη/σύνθημα ότι «το δίκτυο είναι ο υπολογιστής». Με άλλα λόγια, ο προσωπικός υπολογιστής γίνεται το τερματικό για την άμεση πρόσβαση σε πληθώρα και ποικιλία ιστορικού υλικού που διακινείται σε ένα δίκτυο που εκτείνεται σε ολόκληρο τον πλανήτη.
2. Χρήση του Διαδικτύου για άντληση πληροφοριών.
Από τις 81 δραστηριότητες στο σύνολο των 121 που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο το 83,95% (68 δραστηριότητες) το αξιοποιούν για άμεση πρόσβαση και ταχεία ανάσυρση πληροφοριακού υλικού, ενώ το 16,05% (13 δραστηριότητες) προτείνουν διεργασίες για νοητική επεξεργασία του υλικού αυτού. Αντιθέτως, η συντριπτική πλειοψηφία των δραστηριοτήτων, που αξιοποιεί το Διαδίκτυο για άντληση πληροφοριακού υλικού, υπακούει στην ψευδαίσθηση ότι η υπερ-

πληροφόρηση είναι ηθική επιταγή, παιδαγωγικό ιδεώδες συνυφασμένο με την ολόπλευρη ανάπτυξη των γνωστικών ενδιαφερόντων και αναγκαίος γνώμονας για την ανάληψη δράσης από τους μαθητές/-τριες.

3. Χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού για πραγματοποίηση της δραστηριότητας.

Από το σύνολο των 121 δραστηριοτήτων στο 30,58% (37 δραστηριότητες) ορίζεται για την πραγματοποίησή τους η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού, ενώ στο 69,42% (84 δραστηριότητες) όχι. Το εκπαιδευτικό λογισμικό που χρησιμοποιείται στις 37 δραστηριότητες είναι ειδικό για τη διδασκαλία της Ιστορίας λογισμικό και η ποικιλία του κλιμακώνεται από όσα εντάσσονται στην κατηγορία των ηλεκτρονικών βιβλίων πολυμέσων (Το 21 εν Πλω, Ηρόδοτος) μέχρι εκείνα που ανήκουν στην κατηγορία των λογισμικών διερεύνησης (Μυκηναϊκός Πολιτισμός, Κασταλία, Διάνοια, Κόσμος, Αρχ. Ιστορία Α' Γυμνασίου: Στα ίχνη των αρχαίων μας προγόνων, Βυζαντινή Ιστορία Β' Γυμνασίου: Από το παρόν στο παρελθόν).

4. Χρήση γενικών εργαλείων Πληροφορικής για πραγματοποίηση της δραστηριότητας.

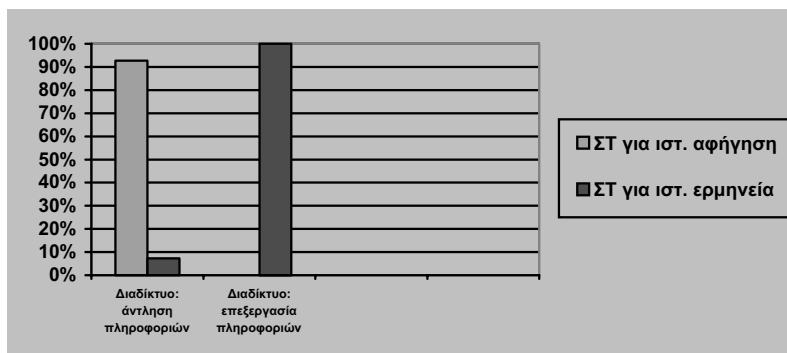
Από το σύνολο των 121 δραστηριοτήτων στο 20,66% (25 δραστηριότητες) ορίζεται για την πραγματοποίησή τους η χρήση γενικών εργαλείων Πληροφορικής (Word, Excel, Power Point, Paint) με κυρίαρχη τη χρήση του Power Point (18 δραστηριότητες), ενώ στο 79,34% (96 δραστηριότητες) όχι.

5. Χρήση των Σύγχρονων Τεχνολογιών με στόχο α) την ιστορική περιγραφή και αφήγηση, β) την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία.

Από το σύνολο των 121 δραστηριοτήτων στο 70,25% (85 δραστηριότητες) η χρήση των Σύγχρονων Τεχνολογιών έχει ως στόχο την ιστορική περιγραφή και αφήγηση, ενώ στο 29,75% (36 δραστηριότητες) έχει ως στόχο την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι σε ένα υψηλό ποσοστό δραστηριοτήτων οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται για τη διαιώνιση παραδοσιακών αντιλήψεων και πρακτικών (ιστορική περιγραφή και αφήγηση), στις οποίες παραμένει εγκλωβισμένο το μάθημα της σχολικής Ιστορίας.

Για την περαιτέρω επεξεργασία των δεδομένων διατυπώθηκαν τα παρακάτω διερευνητικά ερωτήματα:

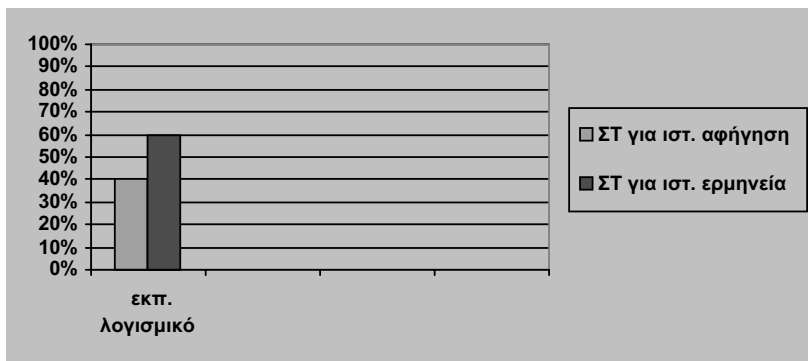
1. Ο τρόπος αξιοποίησης του Διαδικτύου στις δραστηριότητες (για άντληση ή επεξεργασία πληροφοριών) ποια χρήση των Σύγχρονων Τεχνολογιών αναδεικνύει: για ιστορική αφήγηση ή για ιστορική ερμηνεία;



Σχήμα 1. Γράφημα της χρήσης των ΣΤ σε συνάρτηση με τον τρόπο αξιοποίησης του Διαδικτύου.

Από τις 81 δραστηριότητες -στο σύνολο των 121- που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο το 83,95% (68 δραστηριότητες) το αξιοποιούν για άμεση πρόσβαση και ταχεία ανάσυρση πληροφοριακού υλικού, ενώ το 16,05% (13 δραστηριότητες) προτείνουν διεργασίες για νοητική επεξεργασία του υλικού αυτού. Από τις 68 δραστηριότητες στις οποίες το Διαδίκτυο χρησιμοποιείται για άντληση πληροφοριών στο 92,65% (63 δραστηριότητες) οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται με στόχο την ιστορική περιγραφή και αφήγηση και στο 7,35% (5 δραστηριότητες) την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία, ενώ από τις 13 δραστηριότητες στις οποίες το Διαδίκτυο χρησιμοποιείται για επεξεργασία πληροφοριών στο 100% (13 δραστηριότητες) οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται με στόχο την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι στη συντριπτική πλειοψηφία των δραστηριοτήτων (92,65%) που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για άντληση πληροφοριών προάγεται η ιστορική περιγραφή και αφήγηση, που συνιστά την παραδοσιακή διδακτική προσέγγιση στο ιστορικό υλικό, ενώ στο σύνολο των δραστηριοτήτων (100%) που χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο για επεξεργασία πληροφοριών προάγεται η ιστορική ανάλυση και ερμηνεία, που συνιστά ζητούμενο στις σύγχρονες προσεγγίσεις του ιστορικού υλικού.

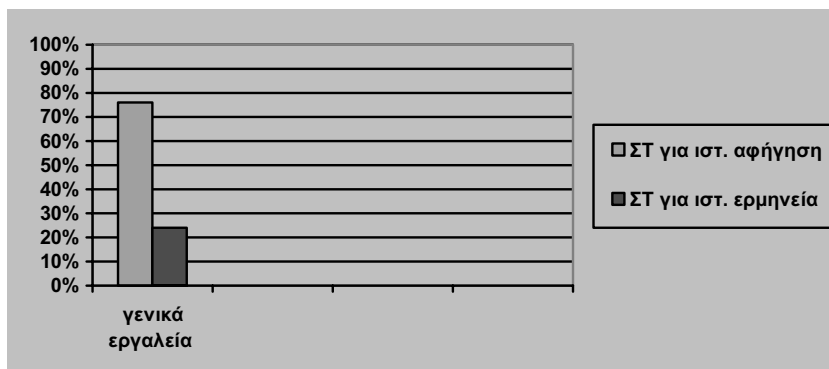
2. Η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού στις δραστηριότητες ποια χρήση των Σύγχρονων Τεχνολογιών αναδεικνύει: για ιστορική αφήγηση ή για ιστορική ερμηνεία;



Σχήμα 2. Γράφημα της χρήσης των ΣΤ σε συνάρτηση με τη χρήση εκπ. Λογισμικού.

Από τις 37 δραστηριότητες -στο σύνολο των 121- όπου ορίζεται για την πραγματοποίησή τους η χρήση εκπαιδευτικού λογισμικού στο 40,54% (15 δραστηριότητες) οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται με στόχο την ιστορική περιγραφή και αφήγηση, ενώ στο 59,46% (22 δραστηριότητες) οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται με στόχο την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι το εκπαιδευτικό λογισμικό χρησιμοποιείται σε ένα σημαντικό ποσοστό δραστηριοτήτων (40,54%) στο πλαίσιο παραδοσιακών διδακτικών πρακτικών (για ιστορική περιγραφή και αφήγηση) ενώ σε ένα υψηλότερο ποσοστό (59,46%) στο πλαίσιο σύγχρονων προσεγγίσεων (για ιστορική ανάλυση και ερμηνεία).

3. Η χρήση γενικών εργαλείων Πληροφορικής στις δραστηριότητες ποια χρήση των Σύγχρονων Τεχνολογιών αναδεικνύει: για ιστορική αφήγηση ή για ιστορική ερμηνεία;



Σχήμα 3. Γράφημα της χρήσης των ΣΤ σε συνάρτηση με τη χρήση γενικών εργαλείων.

Από τις 25 δραστηριότητες -στο σύνολο των 121- όπου ορίζεται για την πραγματοποίησή τους η χρήση γενικών εργαλείων Πληροφορικής (Word, Excel, Power Point, Paint) στο 72% (18 δραστηριότητες) στις 13 από αυτές χρησιμοποιείται το Power Point) οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται με στόχο την ιστορική περιγραφή και αφήγηση, ενώ στο 28% (7 δραστηριότητες) στις 5 από αυτές χρησιμοποιείται το Power Point) οι Σύγχρονες Τεχνολογίες χρησιμοποιούνται με στόχο την ιστορική ανάλυση και ερμηνεία. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι στην πλειονότητα των δραστηριοτήτων (72%) τα γενικά εργαλεία Πληροφορικής υπηρετούν την παραδοσιακή διδακτική προσέγγιση (ιστορική περιγραφή και αφήγηση).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η πλειοψηφία των δραστηριοτήτων αξιοποιεί από τις τεχνολογίες της πληροφορίας και επικοινωνίας το Διαδίκτυο, περιορίζει τη χρήση του Διαδικτύου στην άντληση πληροφοριών, ενώ δεν αξιοποιεί εκπαιδευτικά λογισμικά και γενικά εργαλεία Πληροφορικής.
2. Τόσο στην περίπτωση του Διαδικτύου όσο και των γενικών εργαλείων Πληροφορικής οι δραστηριότητες υπακούουν στις κρατούσες αντιλήψεις που ορίζουν τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών στο μάθημα της Ιστορίας: άμεση και εύκολη πρόσβαση στο πληροφοριακό υλικό, διανομή των πληροφοριών σε μεγάλο αριθμό αποδεκτών, εναλλακτική και περισσότερο ή λιγότερο εντυπωσιακή μορφή παρουσίασής τους. Όμως, η εμμονή στη συσσώρευση και παρουσίαση απλώς των πληροφοριών, καθώς δεν μπορεί να υποστηρίξει ενεργητικές διαδικασίες κριτικής επεξεργασίας τους σε σχέση με ουσιαστικά ερωτήματα, δεν επιτρέπει την αναγωγή τους σε γνώση και κατ' επέκταση σε ιστορική σκέψη. Στην περίπτωση του εκπαιδευτικού λογισμικού φαίνεται ότι το είδος του λογισμικού που χρησιμοποιείται στη δραστηριότητα, λογισμικό παρουσίασης (π.χ. Το 21 εν Πλω) ή λογισμικό

διερευνητικού χαρακτήρα (π.χ. Μυκηναϊκός Πολιτισμός), υποστηρίζοντας αντίστοιχα την παρουσίαση ή τη διερεύνηση και ερμηνεία του ιστορικού υλικού, διαμορφώνει κατά κανόνα ανάλογες προτεραιότητες στη δραστηριότητα: ιστορική περιγραφή και αφήγηση στην πρώτη περίπτωση, ιστορική ανάλυση και ερμηνεία στη δεύτερη.

3. Αν στο 29,75% των δραστηριοτήτων οι σύγχρονες τεχνολογίες αξιοποιούνται στο πλαίσιο διδακτικών πρακτικών που υπηρετούν την ιστορική ερμηνεία, διαμορφώνοντας έτσι μία εναλλακτική και αναβαθμισμένη έναντι της κυρίαρχης παραδοσιακής πρόταση διδασκαλίας, στο υπόλοιπο 70,25% των δραστηριοτήτων οι σύγχρονες τεχνολογίες αξιοποιούνται στο πλαίσιο διδακτικών πρακτικών που υπηρετούν την ιστορική περιγραφή και αφήγηση. Στην περίπτωση αυτή οι σύγχρονες τεχνολογίες συνιστούν το «νεωτερικό προκάλυμμα» μιας παραδοσιακού-συμβατικού χαρακτήρα διδακτικής προσέγγισης της Ιστορίας, καθώς οι δυνατότητες που παρέχουν τα υπολογιστικά εργαλεία για ριζική αναθεώρηση των κατεστημένων πλαισίων, προτύπων και τρόπων διδασκαλίας παραμένουν ανεκμετάλλευτες από την άποψη αυτή όμως η χρήση των σύγχρονων τεχνολογιών είναι παρπλανητική και γι' αυτό αδικαιολόγητη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bass R. (1998), "Engines of inquire: Teaching, technology and learner-centered approaches to culture and history", *Tools for authentic inquiry: The novice in the archive*, sect. II, <http://www.georgetown.edu/crossroads/guide/engines2.html>
- Bransford J. D., Brown A. & Cocking R. (1999), *How people learn*, (ch 7: "History")
- Brooks R., Aris M. & Perry I. S. (1993), *The effective teaching of history*, Longman, London
- Wineburg S. S. (1991), "Historical problem solving: A study of the cognitive processes used in evaluating documentary and pictorial evidence", *Journal of Educational Psychology*, 83(1)
- Κάββουρα Θ. (2004), "Ιστορικές πηγές και περιβάλλοντα μάθησης Ιστορίας με χρήση ΤΠΕ" στο Κ. Αγγελάκος, Γ. Κόκκινος (επιμ.), *Η διαθεματικότητα στο σύγχρονο σχολείο και η διδασκαλία της Ιστορίας με χρήση πηγών*, 193-211, Μεταίχμιο, Αθήνα
- Κόκκινος Γ. (2003), *Επιστήμη, Ιδεολογία, Ταυτότητα. Το μάθημα της Ιστορίας στον αστερισμό της υπερεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης*, Μεταίχμιο, Αθήνα
- Μπάλας Κ. (2005), *Οι σύγχρονες τεχνολογίες στη διδασκαλία της σχολικής Ιστορίας: μελέτη διδακτικών προτάσεων για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*, αδημοσίευτη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία στο Π.Μ.Σ. «Θεωρία, Πράξη & Αξιολόγηση του εκπ/κού έργου», κατεύθυνση: Σύγχρονες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση, ΕΚΠΑ, Φιλοσοφική Σχολή, τμήμα ΦΠΨ